

Olli-Taavetti Kankkunen

*Puheen, musiikin ja äänimaiseman kuuntelukasvatus –
kuuntelutaidosta eettiseen kuuntelukompetenssiin*

Nykyisin ollaan varsin yksimielisiä kuuntelun keskeisestä roolista inhimillisessä akustisessa kommunikaatiossa ja ihmisten päivittäisessä elämässä. Kuuntelu on myös oppimiseen ja koulumenestykseen vaikuttava koulunkäyntitaito. Puheen, musiikin ja äänimaiseman kuuntelutaitoja voidaan siis pitää kaikille tarpeellisina elämänhallinnan perustaitoina, joita tulee opettaa perusopetuksessa. Suomalaisen perusopetuksen ydintehtävänä on auttaa kasvatettavia sellaisten tietojen ja taitojen hankkimisessa ja kehittämisessä, joita he nyt ja tulevaisuudessa tarvitsevat vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristönsä kanssa. Koska moraaliperiaatteen määritelmän (Wiberg 1989) mukaan yksilöitä ja yhteisöjä koskevien moraaliperiaatteiden tulee olla julkisia ja opittavissa, myös kuuntelun etiikkaa tulee opettaa kaikille.

Tarkastelen esityksessäni perusopetuksen eettisen kuuntelukasvatuksen lähtökohtia, tavoitteita ja arvioinnin perusteita. Akustisen kommunikaation teoria (Truax 2001) lähtökohtana nostan esille kuuntelun kokonaisvaltainen merkityksen yksilölle ja yhteisölle. Tavoitteeni on edistää kuuntelun yhteisöllisen ja eettisen merkityksen tiedostamista koulun arjessa, kasvatuksessa ja oppimisessa.

Kasvatettavan kasvu itsenäiseksi, vastuulliseksi äänelliseksi toimijaksi sisältää ajatuksen kasvusta tasaveroiseksi ja päteväksi kommunikoijaksi. Esityksessäni ehdotan, että kuuntelukasvatuksen lähtökohdaksi otetaan yhteisössä toteutuva *eettinen äänellinen toimijuus*. Käsite viittaa akustisessa kommunikaatiossa äänellisen toimijan eli äänentuottajan ja kuuntelijan eettiseen harkintaan ja kykyyn ottaa huomioon toimintansa eettiset vaikutukset. Äänellisen toimijan pätevän kuuntelun ja sen arvioinnin yläkäsitteeksi esitän *kuuntelukompetenssia*, joka edellyttää eettistä harkintaa. Yksilön ja yhteisön hyvää rakentavan kuuntelukasvatuksen päätavoitteena on laaja-alainen yhteisöllinen kuuntelukompetenssi. Tästä syystä tarkastelen paitsi kuuntelukasvatuksen osa-alueiden, puheen, musiikin ja äänimaiseman kuuntelutapoja, myös eettisen harkinnan oppimista kuuntelussa.